

Asia: VN/1196/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vammaisten Maahanmuuttajien Tukikeskus Hilma (Vammaisfoorumin alaisuudessa vuodesta 2006 asti) - kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain 7 §:n muuttamisesta.

Yleiset huomiot

- Hilma työskentelee vammaisten maahanmuuttajien parissa ja edistää heidän oikeuksiensa toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa. Näkökulmastamme esityksellä on merkittäviä vaikutuksia haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin, erityisesti vammaisiin maahanmuuttajiin, jotka voivat olla kansainvälisen suojelun tarpeessa.
- Esityksessä ei ehdoteta lain sisältöön muutoksia, vaan ainoastaan sen voimassaolon jatkamista. Tämä herättää huolta siitä, onko lain vaikutuksia arvioitu riittävästi erityisesti perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta. Erityisesti vammaisten henkilöiden asema ja oikeus hakea kansainvälistä suojelua tulee turvata kansainvälisten sopimusten, kuten YK:n vammaissopimuksen, mukaisesti.

Erityiset huolenaiheet

1. Poikkeusten käytännön soveltaminen:

1.1. Vaikka lain 5 §:ssä mainitaan poikkeukset vammaisille ja muille haavoittuvassa asemassa oleville, niiden soveltaminen perustuu rajavartiomiesten tapauskohtaiseen harkintaan. Tarvitaanko selkeämpiä ohjeita, jotta vammaisten henkilöiden erityistarpeet tunnustetaan luotettavasti ja johdonmukaisesti?

1.2. Onko varmistettu, että rajavartiomiehillä on riittävä koulutus ja asiantuntemus arvioida vammaisten henkilöiden tilanteita oikein? Tarvitaan mekanismeja, joilla varmistetaan, että haavoittuvassa asemassa olevien oikeudet toteutuvat yhdenvertaisesti.

2. Todistustaakan ja arvioinnin haasteet:

2.1. Lain mukainen arviointi perustuu henkilön kykyyn esittää oma tilanteensa. Vammaisten henkilöiden kohdalla voi olla kommunikaatiohaasteita, kognitiivisia rajoitteita tai fyysisiä esteitä, jotka vaikeuttavat tilanteensa esille tuomista. Onko varmistettu, että arviointi tehdään oikeudenmukaisesti ja yksilölliset tarpeet huomioiden?

2.2. Onko riittäviä keinoja varmistaa, että haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt eivät joudu syrjityiksi tilanteissa, joissa heidän erityistarpeitaan ei havaita tai huomioida asianmukaisesti?

3. Riskit poikkeusten sivuuttamiselle kriisitilanteessa:

3.1. Lain 6 § mahdollistaa maahanmuuttamisen torjumisen ilman tapauskohtaista arviota, jos tilanteessa on väkivaltaa tai suuri määrä ihmisiä. Tämä voi johtaa siihen, että myös vammaiset henkilöt jäävät ilman yksilöllistä arviointia ja suojelua. Onko varmistettu, että tällaisissa tilanteissa vammaisten oikeudet eivät vaarannu?

3.2. Tulisiko kehittää erityisiä menettelyitä, joilla varmistetaan, että kriisitilanteissakin vammaiset henkilöt saavat tarvitsemansa suojelun ja heidän oikeutensa eivät jää huomiotta kiireessä?

4. Vaihtoehtoiset ratkaisut ja suositukset:

4.1. Mikäli lakia jatketaan, sen soveltamisesta tulee laatia tarkennetut ohjeistukset, jotka varmistavat erityisesti vammaisten ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden pääsyn turvapaikkamenettelyyn.

4.2. Lain vaikutuksia haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin tulee seurata ja arvioida systemaattisesti riippumattoman tahon toimesta.

4.3. Suomen tulee aktiivisesti kehittää humanitaarisia ratkaisuja, jotka takaavat suojelua tarvitsevien henkilöiden oikeudet ilman, että kansainvälisen suojelun hakemista rajoitetaan tarpeettomasti.

Yhteenveto.

☐ Vammaisten Maahanmuuttajien Tukikeskus Hilma, katsoo, että lain voimassaolon jatkamista ei tule hyväksyä ilman kattavaa ihmisoikeusvaikutusten arviointia. On välttämätöntä varmistaa, että vammaisten ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeus hakea kansainvälistä suojelua toteutuu Suomen perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisesti.

☐ Haluamme korostaa tarvetta vaihtoehtoisille ratkaisuille, jotka huomioivat erityisesti vammaisten henkilöiden oikeudet ja hyvinvoinnin. Suomen tulee sitoutua ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan ja varmistaa, että mikään lainsäädäntö ei syrjäytä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien oikeuksia.

Kyröläinen Anni
Vammaisfoorumi ry